

PRZEMYSŁAW PAŹDZIOREK *

Akademia Sztuki Wojennej, Warszawa, Polska

OPERACYJNE ASPEKTY KONCEPCJI A2/AD

OPERATIONAL ASPECTS OF A2/AD CONCEPT

ABSTRAKT: W artykule podjęto próbę przedstawienia problematyki projektowania i planowania operacji w kontekście wejścia sił w obszar operacji oraz związanych z tym zagrożeń antydostępowych. Celem zasadniczym było zdefiniowanie terminów „anti-access” oraz „area denial”. Powyższe uwarunkowania stanowiły genezę sytuacji problemowej. Rozwiązanie powstałej sytuacji może zatem stanowić uzyskanie odpowiedzi na problem badawczy wyrażony w postaci pytania – czym jest anty-dostępowość (A2/AD)?. Dekompozycja głównego problemu badawczego umożliwiła wygenerowanie zagadnień składowych, które zawarto w następujących pytaniach: Czy możliwe jest uzyskanie synergii w ramach połączenia domen? Jakie koncepcje operacyjne można powiązać z tym podejściem z perspektywy planujących operacje? Jakie są założenia bitwy powietrzno-morskiej tzw. Air-Sea Battle i połączonej koncepcji dostępu i manewru w globalnie wspólnych regionach? Jakie występują wymogi wobec nowych zagrożeń? W materiale wykorzystano wyniki badań porównawczych oraz analizę danych zawartych w materiałach amerykańskich głównie takich ośrodków jak Center for Strategic and International Studies CISIS, US Army TRADOC, Congressional Research Service, Naval War College Review.

SŁOWA KLUCZOWE: operacja, anty-dostępowość, projektowanie operacji, koncepcje operacyjne, obszar operacji

ABSTRACT: The article presents the issues of designing and planning operation in the context of the entry forces into the area of operations and the related anti access threats. Operational concepts related to this issue were presented. An attempt was also made to define the terms “anti-access” and “aerial denial” from the perspective of operations planners and to answer what anti-access/area denial (A2/AD) means.

* dr hab. Przemysław Paździorek, War Studies University, Warsaw, Poland

 <https://orcid.org/0000-0002-1698-8338> p.pazdziorek@akademia.mil.pl

Copyright (c) 2021 Przemysław Paździorek. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License

KEYWORDS: operation, anti-access, design of operation, operational concepts, area of operations

WPROWADZENIE

Złożoność współczesnych operacji oraz działań militarnych wzrasta w związku z coraz większą liczbą różnorodnych opcji dostępnych planistom i dowódcom. Wyjście działań poza domeny powietrzną, morską oraz lądową i wejście w przestrzeń oraz cyberprzestrzeń, wpłynęło na rozszerzenie zaangażowanych w walkę o naukowców, informatyków oraz astrofizyków. Integracja ekspertyz z powyższych domen ma na celu uzyskanie większej skuteczności operacyjnej dowództw sił połączonych wobec adaptującego się przeciwnika o coraz bardziej złożonym charakterze.

SYNERGIA MIĘDZY DOMENAMI

W amerykańskiej publikacji pt. "Capstone Concept for Joint Operations" znalazło się następujące stwierdzenie "[...] Przyszłe siły połączone będą musiały wykorzystywać lepszą integrację w celu zwiększania synergii między domenami (cross-domain). Będzie ona nieodłącznym uzupełnieniem wykorzystywanej do tej pory zdolności w obszarze czynników operacyjnych czasu i przestrzeni. Utrzymanie przewagi w każdej z domen oraz zdolność projekcji sił umożliwi generowanie zdecydowanej przewagi Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych"¹.

Synergia między domenami jest "uzupełnieniem i dodatkowym zastosowaniem zdolności w różnych domenach w sposób, zwiększający efektywność oraz rekompensujący słabości każdej z nich"².

W trakcie prowadzenia operacji połączonej, dla uzyskania przytłaczającej przewagi nad przeciwnikiem, dowódca rutynowo wykorzystuje zdolności w domenach powietrznej, lądowej, morskiej, przestrzeni i cyberprzestrzeni, umożliwiające mu podjęcie decyzji, a w perspektywie uzyskanie powodzenia działań³. Dąży on do optymalizacji i zbalansowania efektywności ze skutecznością, łącząc zdolności przydzielonych mu sił połączonych. Wymaga to wykorzystania ich w sposób, który z jednej strony zapewni ich wzajemne wzmacnianie z drugiej, umożliwi uniknięcie nadmiernego ich wykorzystania oraz nakładania wzajemnych wysiłków. Synergia zachodzi w

¹ Capstone Concept For Joint Operations: Joint Force 2020, Washington, DC: U.S. Department of Defense, 2012, s. 7.

² U.S. Department of Defense, Joint Operational Access Concept (JOAC) Version 1.0, Washington, DC: United States Department of Defense 2012, s. i.

³ Ibidem, s. ii.

przypadku, kiedy dwa lub więcej działań są ze sobą powiązane i tworzą efekt większy niż suma indywidualnych efektów.

Z tego względu zadaniem dowódcy sił połączonych jest zwiększenie prawdopodobieństwa osiągnięcia synergii w całym zakresie połączonych domen.

Poniżej na podstawie analizy zapisów publikacji sił połączonych Stanów Zjednoczonych przedstawiono w sposób ogólny definicje rozpatrywanych domen:

- Powietrzna: atmosfera rozpoczynająca się od powierzchni Ziemi, rozciągająca się do wysokości, gdzie jej efekty na działania stają się nieistotne⁴.
- Lądowa: obszar na powierzchni Ziemi, kończący się na najwyższym poziomie wody i pokrywający się z domeną morską w lądowych obszarach wybrzeży⁵.
- Morska: oceany, morza, zatoki, ujścia, wyspy, obszary przybrzeżne oraz przestrzeń powietrzna nad nimi, włączając wybrzeża⁶.
- Przestrzeń: medium (środowisko) jak ląd, morze, powietrze w ramach, których mogą być prowadzone działania w celu osiągnięcia narodowych interesów bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych⁷.
- Cyberprzestrzeń: globalna domena w ramach środowiska informacyjnego, składająca się z wzajemnie zależnych sieci, infrastruktury, technologii informacyjnych oraz posiadanych danych, włączając sieci telekomunikacyjne, sieci internetowe, systemy komputerowe oraz powiązane procesory i urządzenia kontrolne⁸.

Synergia między domenami (cross-domain) nie jest celem samym w sobie, ale uzyskuje się ją jako produkt efektywnego planowania połączonego. W rzadkich przypadkach wykonanie zadania jest możliwe tylko poprzez działania w jednej domenie. Większość współczesnych i przyszłych operacji wymagać będzie odpowiednich zdolności we wszystkich pięciu domenach. Takie założenie wymusza potrzebę posiadania wysokich kompetencji w ich integrowaniu. Tylko działania planistów zmierzające do integracji i uzyskania synergii w zdolnościach w całym spektrum domen, umożliwią dowódcy sił połączonych, osiągnięcie pożądanego celu. Obecnie sztaby i dowództwa zdecydowanie łatwiej integrują działania w tzw. tradycyjnych domenach tj. powietrznej, lądowej i morskiej niż to jest w przypadku domen nowych tj. przestrzeni i cyberprzestrzeni. Wpływ na taką

⁴ Joint Publication JP 3-30, Command and Control for Joint Operations, 10 luty 2014.

⁵ Joint Publication JP 3-3, Command and Control for Joint Land Operations, 24 luty 2014.

⁶ Joint Publication JP 3-32 Command and Control in Maritime Joint Operations, 07 sierpień 2013.

⁷ Joint Publication JP 1-02 Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms, 15 luty 2016.

⁸ Joint Publication JP 3-12 Cyberspace Operations 8 czerwiec 2018.

sytuację ma kilka powodów, takich jak choćby niewystarczająca wiedza dotycząca nowych domen oraz zbyt zcentralizowana struktura systemu dowodzenia i kontroli (C2).

Termin synergia między domenami "cross-domain synergy" po raz pierwszy pojawił się w roku 2012 w publikacji Joint Operational Access Concept (JOAC) jako rozwiązanie na zagrożenia antydostępowe (anti-access/area denial threats A2/AD). Jednakże w związku z tym, że ma zastosowanie prawie we wszystkich sytuacjach, w których prowadzone są działania militarne, stał się również kluczowym elementem Capstone Concept for Joint Operations: Joint Force 2020 (CCJO). Zdolność do działania w połączonych domenach zapewnia dowódcy sił połączonych wiele możliwości zastosowania sił skierowanych przeciwko słabościom przeciwnika. Wielodomenowe podejście umożliwia dowódcy uzyskać przewagę nad przeciwnikiem i postawić go wobec złożonych problemów w wielu punktach w czasie i przestrzeni. Zakłócanie przeciwnikowi zdolności do obserwacji, orientacji, decydowania i działania w ramach cyklu OODA⁹ umożliwia osiągnięcie synergii, natomiast działania w ramach domen skutkują kolejnymi efektami, wpływającymi na osłabienie zdolności prowadzenia walki przez przeciwnika.

Działania we wszystkich domenach wymagają interoperacyjności i rutynowej integracji zdolności w każdej z domen. Mają bardziej złożony charakter niż w ramach jednej domeny, ale też przynoszą więcej korzyści. Aby móc zarządzać złożoną koordynacją działań we wszystkich domenach, wymagają rozległej sieci C2 oraz właściwych mechanizmów.

Koncepcja A2/AD wpisuje się w złożony charakter współczesnego środowiska operacyjnego. Konfrontacja z jego wyzwaniami wymaga zwiększonej integracji we wszystkich domenach na wszystkich poziomach i szczeblach działań bardziej niż kiedykolwiek przedtem¹⁰.

Koncepcja Joint Operational Access Concept (JOAC) definiuje antydostępowość (anti-access) jako "te zdolności, zwykle dalekiego zasięgu, mające na celu uniemożliwienie przeciwnikowi wejścia w obszar operacji"¹¹. Z kolei izolowanie pola walki (area denial) dotyczy "tych działań i zdolności, zwykle o mniejszym zasięgu, przeznaczonych nie do blokowania sił przeciwnika poza obszarem, ale ograniczenia jego swobody manewru w ramach obszaru operacji"¹² (Rys. 1).

Od czasu zakończenia zimnej wojny amerykańskie siły połączone w większości przypadków miały zapewniony bez przeszkód dostęp w niemalże każdy teatr działań oraz posiadały w jego ramach

⁹ Obserwowanie, orientowanie, decydowanie, działanie – Observation, Orientation, Decision, Action (OODA).

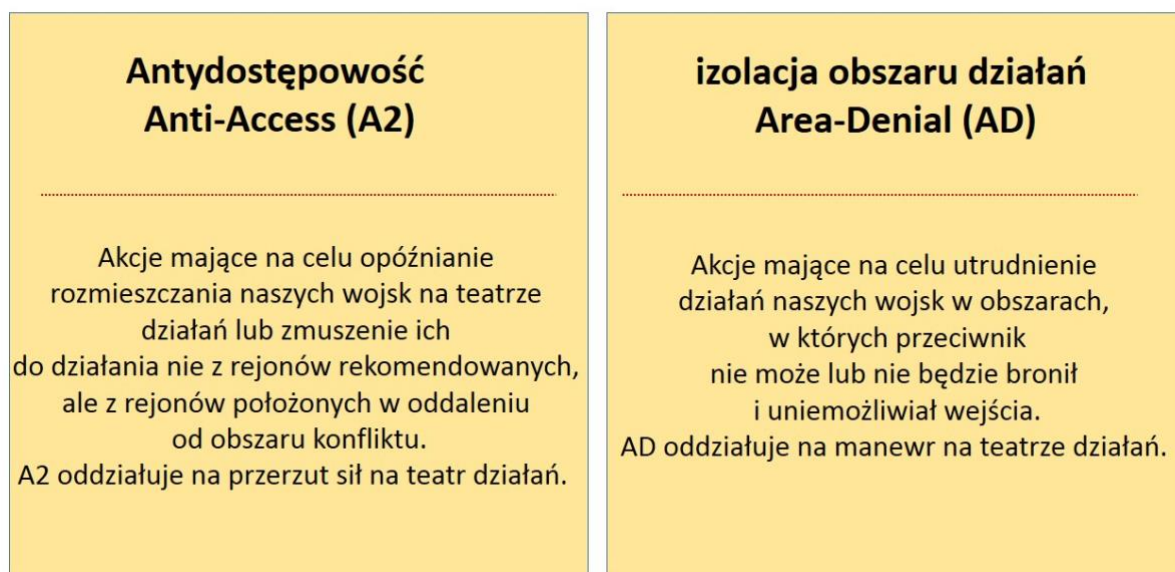
¹⁰ Gen. M. Dempsey, U.S. Army, Chairman of the Joint Chiefs of Staff, Release of the Joint Operational Access Concept, DOD Live, www.dodlive.mil [dostęp: 14.02.2012].

¹¹ U.S. Department of Defence, The Joint Operational Access Concept, JOAC, s. i.

¹² Ibidem, s. ii.

swobodę działania. Sojusze, koalicje, powiązania partnerskie, dominująca postawa wyprzedzająca oraz nie zagrożona przewaga technologiczna wobec potencjalnych przeciwników zapewniały Stanom Zjednoczonym stały regionalny wpływ oraz punkty wejścia (points of entry) w określone teatry działań. Przykładami niekwestionowanych wejść w obszar operacyjny są Irak i Afganistan. Zapewnienie dostaw logistycznych do Afganistanu kraju bez dostępu do morza mogło okazać się znacznie poważniejszym wyzwaniem, gdyby nieskrępowany dostęp do portów morskich w Karaczi i Kuwejcie. Zapewniały to zdalnie sterowane, bezałogowe środki powietrzne, pozostające w dyspozycji dowódcy sił połączonych, które penetrowały niebo Iraku i Afganistanu bez zagrożenia ze strony artylerii przeciwlotniczej oraz pocisków ziemia-powietrze przeciwnika. Tego rodzaju przewaga zaczyna maleć ze względu na adoptowanie się przeciwnika do zaawansowanych działań A2/AD, które łączy w sobie technologiczne oraz nietechniczne zdolności¹³.

Rys. 1.
Anty-dostępowość i izolacja pola walki według Joint Operational Access Concept (JOAC).

Źródło: Opracowanie własne.

Koncepcje A2/AD osłabiają projekcję sił Stanów Zjednoczonych poprzez blokowanie swobody manewru oraz swobody działań w obszarach zainteresowania oraz ich sąsiedztwie. Jednakże implikacje A2/AD sięgają znacznie dalej aniżeli samego tylko obszaru konfliktu. Problem jest znacznie

¹³ N. Freier, Challenges to American Access: The Joint Operational Access Concept and Future Military Risk, Center for Strategic and International Studies cisiss.org, <http://cisiss.org/publ> [dostęp: 05.01.2019].

szerszy, gdyż A2/AD nie tylko zwiększa niebezpieczeństwo wojny konwencjonalnej, ale również oferuje aktorom niepaństwowym opcje zwiększenia ich skuteczności w działaniach nieregularnych i hybrydowych¹⁴.

WYBRANE ASPEKTY KONCEPCJI OPERACYJNYCH

Aby z powodzeniem prowadzić działania w środowisku A2/AD siły zbrojne, muszą zrozumieć operacyjne implikacje wynikające z dostępu i zastosowania nowoczesnej technologii i systemów broni¹⁵. Proliferacja systemów broni A2/AD oraz zdolność w prowadzeniu działań asymetrycznych wskazują, że siły zbrojne muszą opracować innowacyjne koncepcje z zastosowaniem wielodomenowych rozwiązań, adresujących potencjalne warianty i możliwości A2/AD przeciwnika. Przyszły przeciwnik z pewnością nie popełni tych samych błędów, które popełnił dwa razy Saddam Hussein, kiedy pozwolił koalicji pod przewodnictwem Stanów Zjednoczonych zmasować ogromne siły wojskowe na granicy z Irakiem¹⁶.

Koncepcja JOAC zwiastuje erę wzrastających ograniczeń jakie Siły Zbrojne Stanów Zjednoczonych mogą napotkać w działaniach poza granicami kraju. Już teraz rywalizują one na znacznie bardziej skomplikowanym obszarze gry w regionach na całym świecie. W konsekwencji polityczni decydenci oraz dowódcy wojskowi muszą przewidywać nowe przeszkody w globalnym dostępie, wynikające z kombinacji militarnych i paramilitarnych zdolności przeciwnika.

W większości opracowań można spotkać się z opinią, że JOAC jest koncepcją związaną z uzyskaniem synergii w domenach mającą zapewnić operacyjny dostęp w różnych uwarunkowaniach w obszar, w którym działa zbrojna opozycja¹⁷. Operacyjny dostęp nie funkcjonuje li tylko dla siebie samego, lecz służy szeroko pojętym strategicznym interesom Stanów Zjednoczonych, czy to dostępowi do handlu, demonstrowaniu określonych rozwiązań lub pobiciu przeciwnika w działaniach bojowych.

Udział sił połączonych w zapewnieniu dostępu polega na: dostępie i wykorzystaniu bez przeszkód dóbr globalnych oraz wybranych suwerennych terytoriów, wód, przestrzeni powietrznej oraz

¹⁴ Ch. McCarthy, USAF, *Anti-Access/Area Denial: The Evolution of Modern Warfare*, Newport, RI: U.S. Naval War College, 2012, s. 10.

¹⁵ Tamże, s. 9.

¹⁶ M. Gunzinger, Ch. Dougherty, *Outside-In: Operating from Range to Defeat Iran's Anti-Access and Area-Denial Threats*, Washington, DC: Center for Strategic and Budgetary Assessment, 2011, s. 9.

¹⁷ U.S. Department of Defence, JOAC, s. i.

cyberprzestrzeni¹⁸. Konfrontacja z tego rodzaju wyzwaniami będzie wymagała większej integracji we wszystkich domenach na skalę jak nigdy przedtem¹⁹.

Możliwość integrowania zdolności we wszystkich powiązanych domenach zapewnia dowódcy sił połączonych opracowanie i wykorzystanie różnego rodzaju silnych opcji²⁰. Na przykład działania pod powierzchnią morza mogą zostać wykorzystane do pobicia systemów obrony powietrznej. Siły powietrzne mogą zostać wykorzystane do wyeliminowania zagrożeń ze strony okrętów podwodnych bądź zagrożeń minami. Wojska lądowe można wykorzystać do zmniejszenia zagrożeń dla systemów przestrzeni. Zdolności w cyberprzestrzeni mogą zakłócać systemy dowodzenia i kontroli przeciwnika. Inaczej mówiąc tradycyjne rozumienie zadań rodzajów sił w ramach ich funkcjonalnych odpowiedzialności oraz wykorzystanie zdolności w ramach określonej domeny nie może ograniczać zakresu połączonego planowania operacji²¹.

Od chwili powstania siły militarne Stanów Zjednoczonych nieprzerwanie podejmują wysiłki zmierzające do dostosowania ich do zmieniających się wyzwań. U podstaw opracowania koncepcji bitwy powietrzno-morskiej (AirSea Battle – ASB) było przyjęcie założenia, że należy zredukować poziom ryzyka, utrzymać swobodę działań oraz zwiększyć zdolności każdego z rodzajów sił. Podobnie jak w poprzednich koncepcjach operacyjnych dążono do lepszej integracji rodzajów sił ale w nowy i bardziej kreatywny sposób.

Koncepcja bitwy powietrzno-lądowej (AirLand Battle), którą opracowano i rozwijano w latach 70-tych i 80-tych ubiegłego wieku, opierała się na sposobie powstrzymania sowieckich odwodów operacyjnych w przypadku zaatakowania państw Europy Zachodniej. Głównym elementem koncepcji było osłabianie i dezorganizowanie odwodów w strefie tylnej zanim mogłyby nawiązać kontakt z wojskami sojuszu. Główny wysiłek działań został przydzielony siłom powietrznym, co doprowadziło do uzyskania niespotykanej w tym czasie koordynacji działań sił powietrznych i sił lądowych.

Koncepcja bitwy powietrzno-morskiej opiera się na podobnych założeniach wykonywania uderzeń w tylną strefę operacyjną z tą różnicą, że nie skupia się na domenie lądowej wspieranej przez domenę powietrzną, ale dotyczy kwestii integrowania działań w ramach wszystkich pięciu domen

¹⁸ Ibidem, s. i.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Air-Sea Battle Office, Air-Sea Battle: Service Collaboration to Address Anti-Access & Area Denial Challenges, Washington DC: Air-Sea Battle Office, <http://defence.gov.pub> [dostęp: 11.05.2015].

²¹ J. Wuthnow, The Impact of Missile Threats on the Reliability of US Overseas Bases: A framework for Analysis, Carlisle, PA: US Army War College, styczeń 2005, s. 5-9.

(powietrznej, lądowej, morskiej, przestrzeni oraz cyberprzestrzeni) dla uzyskania przewagi. Kolejną zasadniczą różnicą jest ta, że koncepcja bitwy powietrzno-morskiej dąży do ochrony odwodów operacyjnych w tylnej strefie we wszystkich domenach. Defensywny aspekt koncepcji umożliwi siłom połączonym, redukować ryzyko w obliczu systemów rakietowych o coraz większym zasięgu i precyzji uderzeń, które mogą oddziaływać na elementy ugrupowania operacyjnego.

W lipcu 2009 roku Sekretarz Obrony nakazał Departamentom Marynarki Wojennej oraz Sił Powietrznych opracowanie koncepcji, która będzie odpowiedzią na wyzwania związane z utrzymaniem przez Stany Zjednoczone zdolności projekcji sił oraz utrzymania swobody manewru w obszarach otwartych globalnie tzw. global commons. Nowo opracowana koncepcja operacyjna zyskała nazwę bitwy powietrzno-morskiej Air-Sea Battle – ASB). Od tego czasu wojska lądowe, Marine Corps, marynarki wojennej oraz sił powietrznych nawiązały ścisłą współpracę, która nabrała nowego i innowacyjnego charakteru w odniesieniu do A2/AD.

W styczniu 2012 roku Prezydent Stanów Zjednoczonych oraz Sekretarz Obrony wydali nowe strategiczne wytyczne pt. „Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense”, które szczegółowo wskazywały zadania dla amerykańskich sił zbrojnych w odniesieniu do projekcji sił wobec zagrożeń A2/AD. Jesienią 2012 roku szefowie sztabów wszystkich czterech rodzajów sił zbrojnych podpisali porozumienie definiujące ramy implementacji koncepcji ASB. Ustalało ono kierunki rozwoju zdolności sił połączonych, zdolnych do tworzenia i wykorzystania środowiska A2/AD, w celu utrzymania swobody działania w globalnych, wspólnych obszarach oraz zapewnienia operacyjnego wejścia i umożliwienia prowadzenia operacji połączonych.

Bitwa powietrzno-morska jest koncepcją o ograniczonym celu opisującą, co jest niezbędne dla sił połączonych, aby w sposób wystarczający tworzyć warunki dla A2/AD, umożliwiające projekcję kolejnych, napływających sił w obszar operacji. Koncepcja ma umożliwić swobodę działań we wspólnych obszarach tzw. global commons oraz zapewnić bezpieczeństwo sojusznikom przed oddziaływaniem potencjalnego przeciwnika. Jest koncepcją wspierającą inną koncepcję tj. Joint Operational Access (JOAC), prezentując szczegółowy przegląd określonych technologii oraz aspektów operacyjnych i wyzwań związanych z A2/AD. Nie ma ona charakteru planu operacji bądź strategii wobec określonego regionu lub przeciwnika. Ma formę analizy zagrożeń oraz zespołu objętych klauzulą²² koncepcji operacji (CONOPS), przedstawiających w jaki sposób przeciwdziałać i tworzyć warunki środowiska A2/AD zarówno w przypadku działań o charakterze linearnym jak i nielinearnym.

²² Dokumenty o znaczeniu operacyjnym mają klauzulę „tajne”.

Wskazuje również jak rozwijać zintegrowane siły połączone, posiadające niezbędne zdolności, zapewniające powodzenie działań w tym środowisku. ASB buduje koncepcyjną spójność, programową współpracę oraz instytucjonalne zobowiązanie w zintegrowany sposób pomiędzy wszystkimi rodzajami sił zbrojnych w celu rozwoju sił, które mogą w aspekcie połączonej odpowiedzi na wyzwania A2/AD. Celem nie jest tylko uzyskanie większej połączonej zdolności, ale przede wszystkim zwiększenie operacyjnej przewagi we wszystkich domenach, zwiększenie zdolności rodzajów sił i łagodzenie słabych stron.

Zdaniem większość ekspertów koncepcyjne rozwiązanie na wyzwania A2/AD tkwi w rozwijaniu sieciowo powiązanych²³ i zintegrowanych²⁴ sił zdolnych do wykonywania ataków w głębi w celu rozbicia, zniszczenia i pobicia²⁵ sił przeciwnika (networked, integrated, attack to disrupt, destroy, defeat NIA/D3). Powyższa wizja koncepcyjna wymaga zastosowania działań we wszystkich domenach (powietrznej, morskiej, lądowej, przestrzeni i cyberprzestrzeni).

Działania w wielu domenach są realizowane poprzez integrowanie zdolności z wzajemnie powiązanych, współzależnych domen w celu wspierania, tworzenia lub osiągnięcia celów zdefiniowanych w każdej z nich. Działania te mogą wykorzystywać asymetryczną przewagę w określonej domenie, tworząc korzystne i potencjalnie kaskadowe w formie efekty w pozostałych domenach. Aby uzyskać one pełną efektywność, dowódcy prowadzący działania o charakterze ofensywnym bądź defensywnym, muszą posiadać dostęp do tego rodzaju zdolności bez względu na to w jakiej domenie się znajdują lub w posiadaniu jakiego dowódcy pozostają. Służy to idei wsparcia osiągnięcia celów operacji i tworzenia efektów wymaganych do uzyskania przewagi nad przeciwnikiem. Tak pojęta interoperacyjność może wymagać możliwości użycia wielu alternatywnych

²³ Sieciowo powiązane (networked) w ramach koncepcji ASB, to działania realizowane przez siły utworzone do wykonania określonego zadania, które są ściśle powiązane i skoordynowane w czasie rzeczywistym w ramach wszystkich domen bez ograniczania ich do procedur, taktyki lub systemów broni specyficznych dla danego rodzaju sił zbrojnych. Sieciowo powiązane siły to wojska i sprzęt związane w czasie i celu poprzez procedury interoperacyjności, struktury dowodzenia i kontroli C2, oraz właściwe dowództwa zdolne przełożyć informacje w akcje. Takie siły połączone są zdolne atakować systemy A2/AD przeciwnika w głębi ugrupowania operacyjnego we wszystkich domenach wykorzystując jego wrażliwe i słabe strony.

²⁴ Przez integrację rozumie się zorganizowanie wojsk oraz ich działań w celu tworzenia sił operujących w sieci we wszystkich domenach jako całości. Zintegrowane siły połączone mają większe możliwości połączenia zdolności we wszystkich domenach w trakcie prowadzenia określonych działań. Integracja leży w odpowiedzialności dowódcy sił połączonych i rozpoczyna się w chwili ich tworzenia na potrzeby danej operacji.

²⁵ Metodologia ataku w głębi oparta jest na efektach przeciwnika lub jego procesie rozpoznania, zdefiniowania, śledzenia, targetingu oraz ocenie ataku na nasze siły. Atak w głębi obejmuje wykonywanie ogni ofensywnych i defensywnych oraz dowodzenie i kontrolę w celu rozbicia, zniszczenia lub pobicia zdolności A2/AD przeciwnika realizowanych we wszystkich domenach w tym samym czasie, przestrzeni dla osiągnięcia wspólnego celu przy wykorzystaniu dostępnych środków. Wykorzystuje się środki kinetyczne i niekinetyczne w odniesieniu do krytycznych wrażliwości i słabości przeciwnika bez wymaganego systematycznego zniszczenia całej obrony przeciwnika.

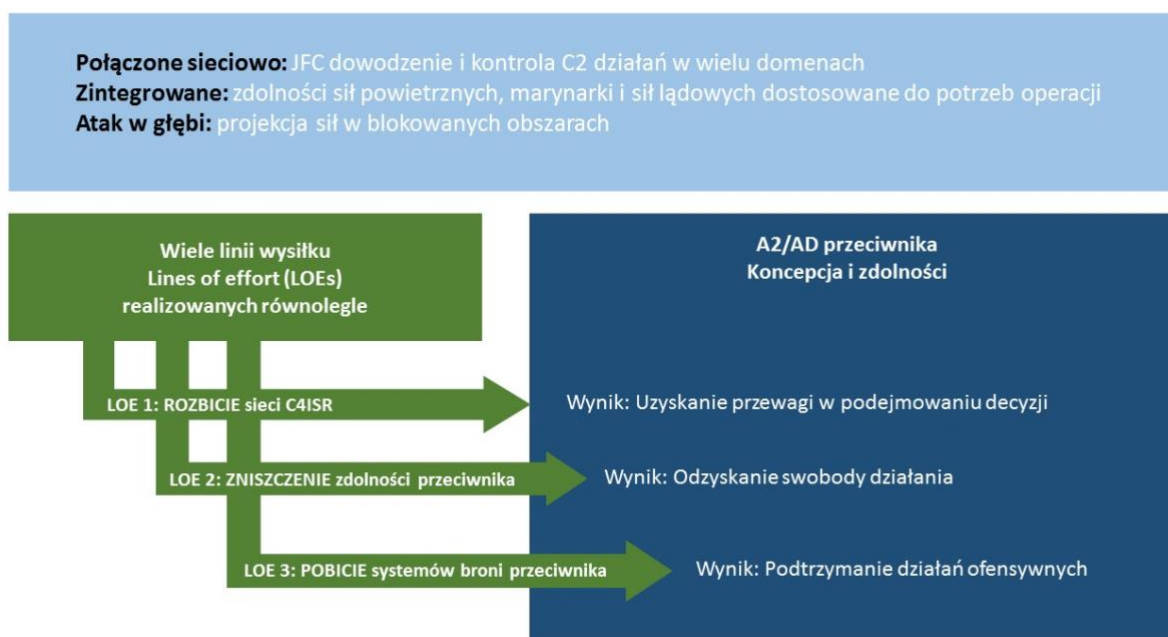
ścieżek (powiązań) między zdolnościami we wszystkich domenach. Choć działania w wielu domenach mają zdecydowanie bardziej złożony charakter od działań w jednej domenie lub działań jednego rodzaju sił zbrojnych to wspomniane możliwości powiązania alternatywnych ścieżek mogą zapewnić widoczną przewagę operacyjną.

Jak już wspomniano możliwość integrowania zdolności, sprzętu, platform oraz jednostek działających we wszystkich domenach oraz możliwość komunikowania i interakcji, daje dowódcy sił połączonych o wiele większą liczbę silnych opcji, które z kolei w istotny sposób zwiększają szansę powodzenia operacji. Krótko mówiąc, tradycyjne pojmowanie zadań i funkcji rodzajów sił zbrojnych oraz wykorzystywanych zdolności z określonej domeny nie powinno stanowić barier, które krępują kreatywność operacji połączonych w środowisku A2/AD. Każdy z elementów struktury ASB oferuje dowódcy sił połączonych zwiększoną elastyczność i zdolności.

Sieciowo powiązane zdolności to zarówno fizyczne środki dzięki, którym siły mogą się komunikować i wymieniać informacje, jak również zależności, protokoły i procedury używane przez walczących w czasie realizacji wyznaczonych zadań. Aby mówić o ich skuteczności, sieciowo powiązane siły muszą posiadać interoperacyjne procedury, właściwe struktury C2 oraz wyposażenie. Zadaniem dowódców jest uzyskanie odpowiedniego poziomu C2 sił połączonych i koalicyjnych zapewniającego osiągnięcie przewagi w podejmowaniu decyzji.

W koncepcji ASB powiązania sieciowe nie znaczą tylko zapewnienie łączności i dostępu do danych, ale obejmują również wyszkolenie wojsk w umiejętności prowadzeniu działań przez zadania (mission-type orders), zdolnych do ich realizacji w przypadku braku stałej łączności. Jeszcze przed wejściem w teatr działań wojska muszą osiągnąć integrację, aby mieć zdolność realizacji działań w ramach tzw. D3 reprezentującego trzy linie wysiłku koncepcji ASB (Rys. 2).

Rys. 2
Konceptyjny projekt elementów NIA/D3 w koncepcji ASB.

Źródło: Opracowanie własne

- Rozbicie systemów dowodzenia, kontroli, łączności, sieci komputerowej, wywiadu, rozpoznania, monitorowania (C4ISR lub C4) przeciwnika – w celu uniemożliwienia ataków na własne siły;
- Zniszczenie platform A2/AD oraz systemów broni przeciwnika – w celu zwiększenia możliwości przetrwania własnych wojsk i zapewnienia im swobody działania;
- Pobicie formacji przeciwnika – w celu zapewnienia obrony własnym wojskom oraz podtrzymania operacji.

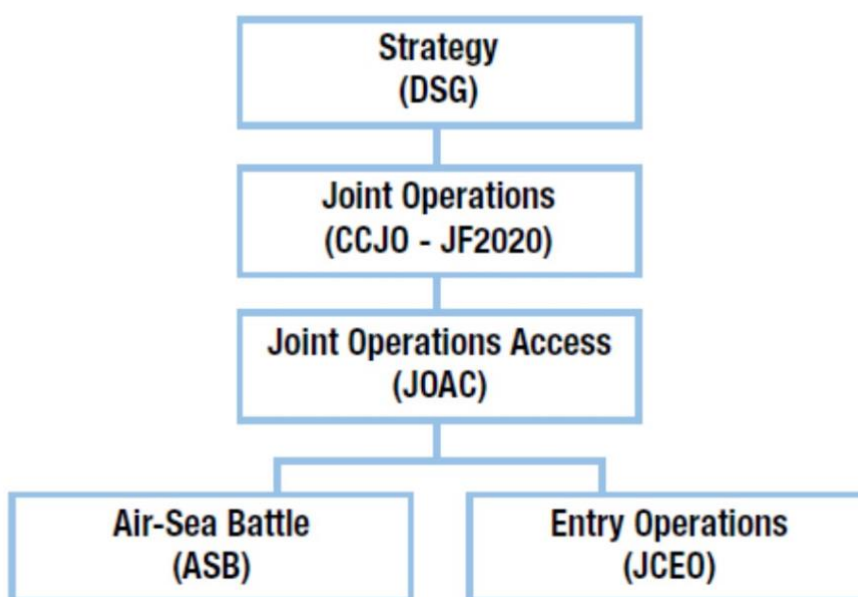
Koncepcja bitwy powietrzno-morskiej wspiera i uzupełnia koncepcje CCJO, JOAC oraz JCEO. Capstone Concept for Joint Operations: Joint Force 2020 (CCJO) to koncepcja rozwoju sił zbrojnych Przewodniczącego Szefów Sztabów Połączonych. Jest to podstawowy dokument opisujący przyszłe środowisko operacyjne oraz wizję prowadzenia operacji przez siły połączone Globally Integrated Operations Across the Range of Military Operations (ROMO).

Koncepcja ASB jest ściśle powiązana z tego rodzaju środowiskiem. Z kolei koncepcja Joint Operation Access Concept (JOAC) jest elementem CCJO, która szerzej opisuje sposób w jaki siły Zbrojne Stanów Zjednoczonych będą przewyciężyć wyzwania związane z wejściem w obszar operacji. Przedstawia zasady i zdolności niezbędne do zapewnienia wejścia siłom połączonym i

postępowania wobec zagrożeń A2/AD. Koncepcja ASB wspiera JOAC, identyfikując określone środki i potrzeby, dzięki którym siły połączone mogą zniwelować ryzyko i utrzymać swobodę działania. Koncepcja Joint Entry Operations podobnie jak ASB skupia się na kierunkach rozwoju sił w celu zapewnienia swobody działań oraz prowadzenia kolejnych działań wejścia (Rys. 3)²⁶.

W dniu 8 stycznia 2015 roku dyrektor Sztabu Połączonego Stanów Zjednoczonych wydał memorandum, zmieniając skutecznie nazwę koncepcji bitwy powietrzno-morskiej (Air-Sea Battle) na połączoną koncepcję dostępu i manewru w globalnie wspólnych regionach (Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons)²⁷. Chociaż szczegóły nowej koncepcji posiadają wciąż klauzulę, spekulacje co do przyczyny nowej nazwy wskazują, że ma ona związek z rosnącym zainteresowaniem rodzajów sił zbrojnych i adresowaniem problemów odnośnie pierwotnej idei bitwy powietrzno-morskiej (Air-Sea Battle)²⁸.

Rys. 3
Relacje między strategią a koncepcjami CCJO, JOAC, JCEO i ASB.

Źródło: Na podstawie The Air-Sea Battle Concept White Paper

²⁶ Air-Sea Battle, Service Collaboration to Address Anti-Access & Area Denial Challenges. Air-Sea Battle Office, maj 2013, s. 8.

²⁷ Director, Joint Staff, Memorandum for Deputy Commanders of the Combatant Commands: Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons, Washington, DC: Government Printing Office, 08.01.2015, s. 1.

²⁸ Information Dissemination, Renaming Air/Sea Battle a Poor, Parochial Decision, 21.01.2015, <http://www.informationdissemination.net> [dostęp: styczeń 2019].

Pierwotnie proponowana przez naukowców think-tank oraz planistów, reprezentowała interesy sił powietrznych oraz marynarki wojennej Stanów Zjednoczonych. Skupiała się na próbie rozwiązania i przekierowania wysiłku na niestabilność teatru działań w obszarze Zachodniego Pacyfiku. Oceniano rozwój chińskich zdolności antydostępowych jako podstawowej przyczyny niestabilności obszaru²⁹. Rosnący zasięg, wysoki poziom zaawansowania technologicznego oraz proliferacja chińskich systemów, włączając w to pociski kierowane i balistyczne, zintegrowane systemy obrony powietrznej, samoloty najnowszych generacji oraz narzędzia walki cybernetycznej spowodowały, że Sekretarz Obrony polecił siłom powietrznym oraz marynarce opracować sposoby i środki niezbędne do zrównoważenia potencjału sił w regionie, które będą w stanie przeciwdziałać siłom zbrojnym Chin w próbach zagrożenia projekcji sił Stanów Zjednoczonych³⁰. Autorzy koncepcji bitwy powietrzno-morskiej podjęli próby złagodzenia nowych zagrożeń poprzez propozycję zmiany struktury i zadań sił powietrznych i morskich działających w obszarze Zachodniego Pacyfiku³¹.

WYMOGI WOBEC NOWYCH ZAGROŻEŃ

W pierwotnie proponowanej koncepcji z 2010 roku rekomendowano strategię opartą na określonych inicjatywach, których celem było utrzymanie militarnej równowagi oraz zapewnienie zwycięstwa w przypadku niezbędnej interwencji w regionie Pacyfiku Zachodniego³². Jednakże jak wskazano w przytoczonym memorandum znaczenie potencjalnego zagrożenia w obszarze Pacyfiku Zachodniego napotkało sprzeciw ze strony gremiów wojskowych, związanych z planowaniem działań na innych teatrach. Wskazywano na potencjalne zagrożenie ze strony innych adwersarzy, którzy mogą wykorzystać skoncentrowanie Stanów Zjednoczonych tylko na tym jednym teatrze do rozwinięcia swoich zdolności antysystemowych. Zdaniem wojskowych takie podejście mogło osłabić zdolności Stanów Zjednoczonych w zapewnieniu ich sojusznikom utrzymania globalnej swobody manewru, redukując tym samym wiarygodność Stanów Zjednoczonych oraz powodując niekorzystne przesunięcie w potencjale.

²⁹ I. Easton, *China's Military Strategy in the Asia Pacific: Implications for Regional Stability*, Arlington, VA: Project 2049 Institute, wrzesień 2013, s. 3-13.

³⁰ *The Air-Sea Battle Concept White Paper*, Washington, DC: Government Printing Office, s. 1-2.

³¹ Jan Van Tol, M. Gunzinger, *AirSea Battle: A Point-of-Departure Operational Concept*, Washington, DC: Center for Strategic and Budgetary Assessments, 2010, s. ix-8.

³² N.K. Finney, *Air-Sea Battle as a Military Contribution to Strategy Development*, *Infinity Journal*, Volume 2, Issue No. 4 jesień 2012, s. 8-11.

W związku z tym gremia decydenckie w siłach zbrojnych Stanów Zjednoczonych zrozumiały, że zagrożenia antydostępowe A2/AD muszą być rozważane w aspekcie globalnym, a nie tylko z pozycji dwóch tysięcy kilometrów chińskiej linii brzegowej³³.

Co więcej, zdano sobie sprawę, że koncepcje mające na celu łagodzenie zagrożeń asymetrycznych poprzez rozwijanie zdolności antydostępowych, nie mogą dotyczyć zdolności tylko jednego rodzaju sił zbrojnych. Ograniczałoby to elastyczność opcji oddziaływania i podejmowania decyzji przez polityków i planistów wojskowych w odpowiedzi na zagrożenia. Skuteczne koncepcje muszą uwzględniać zagrożenia wobec projekcji sił we wszystkich domenach – lądowej, morskiej, powietrznej, przestrzeni i cyberprzestrzeni. Muszą również mieć wpływ na budowanie potencjału sił połączonych oraz zapewniać decydentom politycznym określony zakres opcji działania, bez wymuszania na nich użycia nieodpowiednich środków i narzędzi do danej sytuacji. W określonych przypadkach pewne domeny będą mieć mniejsze znaczenie w stosunku do innych lub będą odgrywać rolę pomocniczą.

W innych przypadkach siły połączone mogą być zaangażowane w pełni we wszystkich domenach, czy to prowadząc działania mające na celu powstrzymanie konfliktu lub w celu uzyskania inicjatywy i dominacji na obszarze operacji w trakcie trwania konfliktu³⁴. W świetle potrzeb utrzymania zapewnienia połączonego dostępu w celu powstrzymania lub wygrania wojny w razie potrzeby niezbędne jest położenie nacisku na rozwijaniu wcześniejszych koncepcji takich jak choćby wspomniana bitwa powietrzno-morska w celu dopracowania odpowiednich mechanizmów. Prowadzenie dalszych badań i analiz w zakresie problematyki zapewnienia dostępu umożliwi siłom połączonym nie tylko rozwiązywać bezpośrednio problemy związane z dostępem i równowagą sił w regionach, ale również pozwoli rozwijać szersze ramy planistyczne dotyczące problematyki A2/AD.

Z punktu widzenia *Amerykanów* ich siły zbrojne mają długą historię pokonywania brzońskiego dostępu w obszar operacji oraz prowadzenia skutecznych działań w celu uzyskania niezbędnej przestrzeni dla manewru sił w celu kontynuowania i właściwego podtrzymania logistycznego operacji³⁵. Naiwnym byłoby twierdzić, że działania przeciwnika mające na celu uniemożliwienie dostępu do kluczowego terenu lub działań zapewniających swobodę manewru w danym obszarze są czymś nowym w sztuce wojennej, gdyż wymyślono nową nazwę. Aczkolwiek nowy termin dotyczy nie tylko działań linearnych, które w mniejszy lub większy sposób dadzą się przewidzieć, ale również

³³ K. Agnihotri, China's Anti-ship Ballistic Missile, based Anti-access Concept: Implication of a Southward Re-orientation, *Journal of Defence Studies* Vol. 7, Issue 1, 2013, s. 9-11.

³⁴ Joint Chiefs of Staff, Joint Publication JP 3-0, Joint Operations, Washington DC: Government Printing Office, 11 sierpnia 2011, s. V1-9.

³⁵ M. Davin, Anti-Access/Area Denial: Time to Ditch the Bumper Sticker?, Newport, RI, Naval War College, s. 1-6.

zmian technologicznych i koncepcyjnych mogących wpływać na działania w czasie prowadzenia operacji³⁶.

Obecność i rozpowszechnienie zagrożeń antydostępowych stwarza nowe poważne wyzwania dla planistów. Z tego względu należy rozwijać wiedzę i rozumienie zakresu oraz charakteru tych zagrożeń, w celu zapewnienia przewagi we wszystkich domenach oraz zdolności w przejściu i utrzymaniu inicjatywy. Zapobieganie koncepcjom i zdolnościom antydostępowym w przyszłości wymaga zrozumienia silnych i słabych stron istniejących planów operacyjnych, odpowiadających na zagrożenia oraz określenia odpowiednich wytycznych, wspierających proces planowania wobec powyższych wyzwań. Problemy te dotyczą w szczególności poziomu operacyjnego oraz poziomu komponentów rodzajów sił.

Zdolności antydostępowe są mechanizmami, które mają uniemożliwić wejście wojskom w obszar operacji lub rozwinięcie dalszych działań z opanowanego przyczółku. Stanowią coś więcej aniżeli linearny, wsparty technologicznie postęp w kierunku rosnących zdolności systemów broni dalekiego zasięgu³⁷. Oczywistym jest, że rosnący zasięg systemów raketowych, załogowych i bezzałogowych środków powietrznych oraz innych technologii odgrywa zasadniczą rolę w przyszłych działaniach zbrojnych. Jednak prawdziwe zagrożenie systemów antydostępowych tkwi w samej koncepcji, która zakłada, że przyszli adwersarze Stanów Zjednoczonych będą podejmować próby uniknięcia zaangażowania się w walkę ich sił lądowych z siłami lądowymi Stanów Zjednoczonych.

Zakładają, że wojska Stanów Zjednoczonych mogą szybko zdobyć i utrzymać inicjatywę bez zagrożenia ze strony A2/AD, z tego powodu rozwijanie tych zdolności ma służyć osłabieniu projekcji ich sił³⁸. Tego rodzaju podejście wskazuje, że aktorzy w szczególności państwa znalazły sposób na złagodzenie asymetrii w przeważającej dominacji sił lądowych Stanów Zjednoczonych w połączonym manewrze rodzajów sił na poziomie operacyjnym. Kolejnym problemem przed jakim stoją siły lądowe to rozpowszechnianie się koncepcji. Jeżeli siły lądowe nie będą mogły wejść w obszar operacji lub nie będą mogły w pełni wykorzystać swoich możliwości nie będą w stanie osiągnąć celów operacyjnych i strategicznych³⁹.

³⁶ Van Tol, op. cit. s. x.

³⁷ B. Walsh, Access Denied: Future Military Operations in an Anti-Access Environment, Newport, RI, Naval War College, 4 maja 2011, s. 5.

³⁸ B. Berk, China's Silver Bullet: A Brief Analysis of the Threat Posed by the PRC's Anti-ship Ballistic Missile, Chapel Hill, NC, University of North Carolina Printing Office, 2011, s. 4-5.

³⁹ Headquarters Department of the Army, Army Doctrine Publication ADP 1: The Arm, Washington, DC, Government Printing Office, wrzesień 2012, s. 1-1.

W odpowiedzi na problem A2/AD wojska Stanów Zjednoczonych opracowały połączoną koncepcję operacji wejścia (entry operations), która określa specyfikę i ramy planowania siłowego wejścia (forcible entry operations) każdego z rodzaju sił zbrojnych w przeciwdziałaniu zagrożeniom A2/AD. Z tych powodów Departament Marynarki oraz Departament Sił Powietrznych opracowały wspomnianą już wcześniej wspólną koncepcję przed ukazaniem się „Capston Joint Concept”. Nazwana „AirSea Battle” miała zapewnić szerokie spektrum rozwiązań dla marynarki i sił powietrznych dla wyrównania równowagi sił w regionie Pacyfiku, biorąc pod uwagę rozwój zdolności antydostępowych Chin⁴⁰. Nie oznacza to, że Joint Capstone Concept oraz Air Sea Battle są ze sobą w sprzeczności. Znaczący to, że siły lądowe oraz Marine Corps muszą wspólnie opracować koncepcję dla komponentu lądowego, podejmującą problematykę antydostępowości, która będzie powiązana z Joint Capstone Concept oraz będzie wykorzystywać założenia AirSea Battle.

W tym miejscu należałoby wskazać, co stanowi zagrożenie A2/AD w ujęciu całościowym oraz, co różni antydostępowość (anti-access) od izolowania pola walki (area denial) i dlaczego zagrożenia te prezentują znaczące odejście od sposobów działania przeciwnika w przeszłości. Koncepcje te nie są czymś nowym, pojawiło się wiele publikacji definiujących A2/AD opisujących ich znaczenie dla sił połączonych XXI wieku⁴¹. Nie wszystkie z tych definicji i analiz wydają się spójne, istnieje wiele dominujących szkół, które podejmują próby znalezienia wspólnego zrozumienia terminu. Dodatkowo ponieważ termin "anti-access" and "area denial" odgrywa tak ważną rolę w rozwijaniu koncepcji operacyjnego połączonego podejścia do siłowego wejścia (forcible entry) wiąże się z dalszymi analizami.

Kluczem do zrozumienia koncepcji jest przyjęta teza, że Stany Zjednoczone mogą napotkać istotne wyzwania w przypadku prowadzenia przyszłych połączonych operacji siłowego wejścia (joint forcible entry operations). Zastosowanie terminów antydostępowość "anti-access" oraz izolacja pola walki "area denial" umożliwia wskazanie najbardziej krytycznej części problemu przed jakim stoją siły połączone, prowadzące operację siłowego wejścia.

W ogólniejszym ujęciu problemu tj. odejścia od obecnej asymetrii pola walki, która faworyzuje Stany Zjednoczone - użycie terminów antydostępowy i izolacja pola walki skupia uwagę na systemach,

⁴⁰ R. Bitzinger, *The AirSea Battle Debate and the Future of Conflict in East Asia*, Singapore: S. Rajaratnam School of International Studies, luty 2013, s. 3-4.

⁴¹ Davin, op. cit., Autor przedstawia dowody, które zaprzeczają koncepcji, że zagrożenia A2AD reprezentują nowy sposób prowadzenia wojny, ale potwierdza rosnące ryzyko z ich strony.

które stanowią znaczące zagrożenie dla sił połączonych Stanów Zjednoczonych⁴². W rzeczywistości istnieją dwie różne koncepcje, choć w pewien sposób powiązane wspólnym akronimem A2/AD. Jednakże w wyniku umieszczenia ich wspólnie w skrócie A2/AD odbiorcy odbierają obraz, że są one nie tylko powiązane, ale również nierozdzielne. Oznacza to, że rozwiązanie problemu ze stworzeniem warunków wejścia, tradycyjnie pozostaje w odpowiedzialności marynarki i sił powietrznych i należy go postrzegać jako powiązanie z tradycyjnie istniejącym problemem sił lądowych, dotyczącym uzyskania swobody manewru w danym obszarze. Fraza anti-access i area denial dostarcza nie tylko wskazówek odnośnie zasadniczego problemu przed jakim staną siły połączone, ale potwierdza koncepcję, że przyszłe operacje nie mogą być prowadzone przez pojedynczy rodzaj sił zbrojnych. Przyszłe operacje będą połączonymi z udziałem wielonarodowych sił. Nawet w przypadku podjęcia decyzji przez rząd jednego państwa członka sojuszu o interwencji, wymagane będzie wsparcie ze strony innych państw członkowskich oraz ich rodzajów sił zbrojnych⁴³. Obejmuje ono wszystkie mechanizmy wojsk strony przeciwnej, które mogą być użyte przeciwko siłom Stanów Zjednoczonych, uniemożliwiając im osiągnięcie oraz stworzenie przyczółka w danym obszarze operacji.

W przypadku określania ram operacyjnych w odniesieniu do celów-sposobów-środków oceny i analizy muszą być ukierunkowane przede wszystkim w odniesieniu do posiadanych środków i możliwych sposobów ich wykorzystania.

W przypadku środków zdolności antydostępowe odnoszą się zasadniczo do systemów uzbrojenia o wystarczającym zasięgu operacyjnym, umożliwiającym wzbronienie podejścia siłom w zakładany obszar operacji⁴⁴.

W przypadku sposobów zdolności te odnoszą się do szerokiego spektrum działań, które wojska przeciwnika mogą zastosować w celu uniemożliwienia wojskom amerykańskim (sojuszu) osiągnięcia obszaru operacji, włączając presję społeczną i polityczną.

W przypadku planistów poziomu operacyjnego zrozumienie zakresu tych mechanizmów ułatwia zrozumienie środowiska operacyjnego oraz określenia ram operacji, w tym środków ciężkości dla pierwszej jej fazy.

⁴² J. Wuthnow, *The Impact of Missile Threats on the Reliability of US Overseas Bases: A Framework for Analysis*, Carlisle, PA: US Army War College, January 2005, s. 6-9.

⁴³ G. T. Kiley, N. Szechenyj, *U.S. Force Posture Strategy in the Asia Pacific Region: An Independent Assessment*, Washington, DC, CSIS, sierpień 2012, s. 23-42.

⁴⁴ J. Gordon IV, *The Army's Role in Overcoming Anti-Access and Area Denial Challenges*, Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2013, s. 1-3.

Biorąc pod uwagę potrzebę wojsk Stanów Zjednoczonych na uzyskanie dostępu i wejścia w obszar operacji, przeciwnicy z pewnością przygotowują odpowiednie środki zapobiegawcze dezorganizujące osiągnięcie celu. Mowa w tym przypadku o przygotowaniu oraz realizowaniu określonej strategii lub sposobów działania, mających na celu zapobieżenie wykonania przerzutu, utworzenia przyczółku do operacji lub prowadzenia działań w obszarze operacji, ukierunkowanych na uzyskanie inicjatywy i utrzymanie dominacji. Działania te mogą przyjąć formę zakłócania lub blokowania linii komunikacyjnych, użycia narzędzi politycznych osłabiających międzynarodowe wsparcie Stanów Zjednoczonych oraz osłabienie woli walki do kontynuowania przedłużającej się operacji⁴⁵. Dla osiągnięcia celów strategicznych planiści poziomu operacyjnego muszą rozumieć istotę każdego z tych sposobów oddziaływania, aby określić własne wrażliwości i możliwość przeciwdziałania zdolnościom antydostępowym przeciwnika.

Pierwszą kwestią z punktu widzenia planistów w etapie planowania siłowego wejścia jest sprecyzowanie zdolności strony przeciwnej w możliwości zakłócania uzyskania wejścia w obszar operacji. Zdolności te mają wpływ na dostosowanie środków i bezpośrednio powiązane są z istniejącymi ograniczeniami obszaru i występującymi w jego ramach przeszkodami mogącymi wpływać na uniemożliwienie lub zakłócanie prób wejścia w obszar siłom wojskowym.

Z punktu widzenia wojsk lądowych oczywistym jest, że bez wykorzystania sił połączonych jakkolwiek manewr może okazać się niemożliwy. Znaczy to, że planiści komponentu lądowego muszą od początku być zaangażowani i współpracować z planistami poziomu operacyjnego sił połączonych. Ich rolą jest przedstawienie wariantu (opcji) przerzutu w obszar operacji oraz wejścia i uchwycenia oraz zabezpieczenia przyczółku w celu kontynuacji dalszych działań. Planiści komponentu lądowego wraz z planistami poziomu operacyjnego muszą określić środki militarne dostępne siłom przeciwnika oraz sposób w jaki może on zakłócać manewr wojsk. Określona taktyka antydostępową jaką może wykorzystać przeciwnik będzie obejmowała również sposób ataku na bazy wojskowe sił amerykańskich, ataki na środki transportujące wojska i sprzęt, blokowanie określonych osi podejścia, linii komunikacyjnych oraz ataki na infrastrukturę elektroniczną i sieci łączności. Planiści poziomu operacyjnego muszą również rozważyć implikacje dyplomatyczne, informacyjne i instrumenty ekonomiczne oraz ujemne skutki będące wynikiem działań militarnych. Przeciwnik może wykorzystać opinię międzynarodową w tym Organizację Narodów Zjednoczonych w celu zmniejszenia międzynarodowego wsparcia dla operacji prowadzonej pod przewodnictwem Stanów

⁴⁵ M. Lostumbo, M. McNemey, *Overseas Basing of U.S. Military Forces: An Assessment of Relative Costs and Strategic Benefits*, Santa Monica, CA Corporation, 2013, s. 101-104.

Zjednoczonych. Każda z operacji siłowego wejścia będzie wymagała wykorzystania, a tym samym naruszenia suwerennego terytorium innego państwa. Planiści poziomu operacyjnego będą musieli rozważyć różnego rodzaju opcje (warianty) użycia przestrzeni powietrznej, baz, manewru lądowego biorąc pod uwagę kwestie polityczne. Nawet taktycznie najlepiej uzasadniony wariant zakończy się niepowodzeniem jeżeli planiści nie dokonają właściwej analizy i oceny możliwości przeciwnika w zablokowaniu manewru przy wykorzystaniu narzędzi politycznych. Znaczy to, że potrzeba wsparcia ze strony sojuszników oraz potencjalnych partnerów musi zostać zidentyfikowana wystarczająco wcześniej, musi być ciągle kontrolowana i oceniana oraz chroniona przed próbami przeciwnika wpływania na decyzje wspomnianych państw.

Innym ważnym elementem przy rozpatrywaniu koncepcji antydostępowości jest zdolność przeciwnika na obniżanie woli sił zbrojnych w kontynuowaniu operacji. Dotyczy to różnego rodzaju działań informacyjnych. W tym przypadku mogą zostać wykorzystane media, pokazywanie poniesionych ofiar, strat w ludności cywilnej oraz inne narzędzia zmniejszające postrzeganie potrzeby i interesu działania wojsk w danym regionie⁴⁶.

Choć nie jest to nowa taktyka, to jednak postęp technologiczny powoduje, że jest ona skuteczniejsza w szczególności, gdy jest wykorzystywana przez aktorów niepaństwowych, posiadających możliwości porównywalne do możliwości aktorów państwowych.

Z tego względu tak ważne jest rozumienie środków dostępnych dla aktorów państwowych i niepaństwowych w domenach dyplomatycznej, informacyjnej i militarnej. Z punktu widzenia tej ostatniej, znaczący postęp technologiczny, który bezpośrednio wiąże się z problemem antydostępowości, obejmuje systemy broni precyzyjnej dalekiego zasięgu, systemy obrony wybrzeża, nowoczesne systemy obrony powietrznej oraz tradycyjnie możliwości wojsk specjalnych⁴⁷.

Koncepcja antydostępowa opisuje w jaki sposób planiści Stanów Zjednoczonych, rozumieją tzw. „wejście w sposób myślenia przeciwnika – proces planowania” w przypadku siłowego wejścia w obszar operacji. Wejście w proces myślowy przeciwnika ma spowodować, że zda on sobie sprawę z nieskuteczności kontynuowania działań, mających na celu uniemożliwienie wejścia i zmusi go do zmiany wysiłku na działania blokujące manewr z już uchwyconego przyczółku w obszar operacji⁴⁸.

⁴⁶ A. Erickson, D. Yang, Using the Land to Control the Sea? Chinese Analysts Consider the Antiship Ballistic Missile, *Naval War College Review* Vol. 62, No. 4, jesień 2009, s. 53-86.

⁴⁷ Gordon, op. cit., s. ix.

⁴⁸ J. Streitz, *Forcible Entry – A Hard Nut to Crack*, Newport, RI: Naval War College, 1992, s. 1-3.

W takim przypadku, biorąc pod uwagę potencjał oraz dostępne środki, przeciwnik będzie zmuszony dokonać zmian w ugrupowaniu operacyjnym, przerzucając środki dotąd przewidziane do działań antydostępowych na potrzebę prowadzenia działań w głębi obszaru operacyjnego. Ogólna koncepcja systemów antydostępowych definiuje je jako zdolności przeznaczone do ograniczenia swobody działania w obszarze operacji. Dokładniej celem koncepcji jest uniemożliwienie siłom atakującym, rozszerzenia przyczółku w rejonie wejścia oraz wyjścia w obszar operacji i opanowanie celów poza przyczółkiem, który umożliwi napływającym kolejnym siłom przybycie w obszar i realizację zasadniczych celów operacji⁴⁹.

Środki antydostępowe obejmują szeroki zakres zdolności militarnych włączając w to wcześniej opisane. To spowodowało, że określona grupa ekspertów oraz publicystów zaczęła wskazywać na różnicę między zdolnościami antydostępowości (anti-access capabilities) a izolacji pola walki (area denial means) głównie z punktu widzenia zasięgu systemów.

W wielu przypadkach przeciwnicy mogą wykorzystać środki z pierwszej grupy i zastosować na potrzeby area denial, gdy potencjalne straty własne spowodowane użyciem systemów nie będą miały znaczenia. Z drugiej strony systemy antydostępowe mają znacznie bardziej ograniczony zasięg i zdolności oddziaływania przy braku możliwości manewrowania nimi, co może znacząco wpłynąć na rozszerzenie obszaru operacji.

Artyleria dalekiego zasięgu oraz systemy rakietowe stanowią najpoważniejsze wyzwanie antydostępowe dla planistów planujących operację siłowego wejścia. Systemy rakietowe, które mogą zostać wykorzystane przez potencjalnego przeciwnika obejmują głównie systemy wyrzutni rakiet multiple rocket launchers (MRL) zapewniające dużą siłę rażenia. Dla przykładu rosyjska platforma 9A52-2 MRL jest zdolna wystrzelić dwanaście 300 mm rakiet co trzydzieści sześć minut o zasięgu 90 km⁵⁰. System ten reprezentuje pewną normę zagrożenia w ramach współczesnego środowiska operacyjnego. Jednak należy założyć, że przyszłe zagrożenia będą stanowić większy problem ze względu na zwiększający się zasięg i celność broni.

Chiny pracują nad nowymi typami MRL takimi jak WS-2 o zasięgu ponad 300-350 km⁵¹. W przypadku ich użycia mogą mieć istotny wpływ na pole walki, uniemożliwiając siłom amerykańskim opanować i utrzymać obszar przyczółku w szczególności infrastrukturę portów morskich oraz lotnisk.

⁴⁹ Van Tol, op. cit., s. 9-15.

⁵⁰ US Army TRADOC G-2, Worldwide Equipment Guide: Volume 1: Ground Systems, Fort Leavenworth: United States Army Training and Doctrine Command Intelligence Support Activity, sierpień 2012, s. 7-19.

⁵¹ Gordon, op. cit., s. 17.

PODSUMOWANIE

Taksonomia użyta w artykule opisuje różnice między systemami związanymi z antydostępowością oraz izolacją pola walki, aczkolwiek z założenia reprezentuje hybrydę dwóch szkół myślenia w obszarze wspomnianych systemów. Pierwsza szkoła dostrzega różnicę między koncepcją i środkami antydostępowości głównie związaną z ich zasięgiem. Zasadniczo idea ta opiera się na fakcie, że podobne zdolności mogą być użyte zarówno na potrzeby anti-access jak i area denial, a jako główny element rozróżnienia między nimi wskazuje się cel.

Z drugiej strony niektórzy autorzy argumentują, że różnica między tymi dwoma koncepcjami wynika ze zdolności użytych systemów⁵². Obecne podejście do A2/AD w siłach zbrojnych Stanów Zjednoczonych wskazuje, że bierze się pod uwagę sytuacje, w których potencjalny przeciwnik będzie posiadał zdolności umożliwiające mu zakłócanie, a nawet uniemożliwienie osiągnięcia celów operacyjnych i strategicznych. Z tego powodu tak dużą wagę przywiązuje się kwestiom planowania operacji.

Publikacja z serii Joint Publication 3-18 Joint Forcible Entry Operations prezentuje podstawowe zasady planowania i prowadzenia połączonych działań siłowego wejścia. Zawiera wytyczne dla planistów, co do sposobu pobicia elementów obrony przeciwnika w czasie tworzenia przyczółku, zapewniającego dalsze rozwinięcie operacji. Zidentyfikowano w niej podstawowe zasady, umożliwiające osiągnięcie celu. Zaliczono do nich: uzyskanie zaskoczenia, przejęcie kontroli przestrzeni powietrznej, przejęcie kontroli nad spektrum elektromagnetycznym, działania informacyjne, kontrola wód morskich, izolacja przyczółku, uzyskanie i utrzymanie dojścia do niego, neutralizacja wojsk przeciwnika na obszarze przyczółku, rozszerzenie przyczółku, możliwość wpływania na czynniki operacyjne oraz zintegrowanie działań wspierających⁵³.

Analiza zasad zaproponowanych w JP 3-18 pozwala zrozumieć obecne podejście doktrynalne do prowadzenia operacji siłowego wejścia. Tłumaczy w jaki sposób siły zbrojne Stanów Zjednoczonych planują pobicie systemów A2/AD przeciwnika.

Po pierwsze, wskazuje planistom, że podstawą powodzenia jest uzyskanie zaskoczenia operacyjnego. Znaczy to, że muszą rozważyć prowadzenie działań informacyjnych, bezpieczeństwo

⁵² A. Krepinevich, B. Watts, Meeting the Anti-Access and Area Denial Challenges, Washington, DC: Center for Strategic and Budgetary Assessment, 2003, s. 5-10 oraz R. Huiss, Proliferation of Precision Strike: Issues for Congress, Washington DC: Congressional Research Service, maj 2012, s. 13-28.

⁵³ Joint Chiefs of Staff, Joint Publication (JP) 3-18, Joint Forcible Entry Operations, Washington, DC: Government Printing Office, 27 listopada 2012, s. 1-1.

prowadzenia operacji, maskowanie operacyjne oraz tempo operacyjne⁵⁴. Wiąże się to z ochroną szczegółów planu operacji z jednoczesnymi działaniami informacyjnymi mającymi wprowadzić przeciwnika w błąd lub stan niepewności. Zaskoczenie uniemożliwia przeciwnikowi efektywne prowadzenie uderzeń i oddziaływanie na wojska, co z kolei znacząco przyczynia się do realizacji przyjętego planu⁵⁵. Szybki technologiczny rozwój nie pomniejsza roli zaskoczenia, które pozostaje jedną z głównych zasad operacji połączonych oraz jedną z cech działań ofensywnych. Jednakże coraz bardziej wyszukane systemy broni oraz systemy wykrywania powodują, że uzyskanie zaskoczenia staje się coraz trudniejsze w szczególności na dobrze przygotowaną obronę. Kontrola przestrzeni powietrznej oraz wód morskich w czasie operacji siłowego wejścia ma decydujące znaczenie dla komponentu lądowego, prowadzącego działania ofensywne. Jest to zasadnicza kwestia, która wymaga skoordynowania wysiłków planistycznych. Zapewnia realizację zaplanowanych działań targetingowych na obiekty, szybki manewr sił lądowych w obszar przyczółku, nieprzerwany przerzut sprzętu oraz tworzy odpowiednie warunki dla stworzenia linii komunikacyjnych, niezbędnych do prowadzenia dalszych działań i podtrzymania operacji. Krytyczne dla osiągnięcia powodzenia działań lądowych uzyskanie kontroli w tych dwóch domenach, opiera się zasadniczo na ograniczonej ilości uderzeń środków powietrznych obezwładniających systemy A2/AD na czas umożliwiający przeważającym siłom lądowym wejść w obszar operacji i pobić obronę przeciwnika⁵⁶.

Kontrola przestrzeni i spektrum elektromagnetycznego wiąże się z zapewnieniem siłom lądowym niezakłóconego wykorzystania systemów informacyjnych, wspomagających manewr. Chodzi przede wszystkim o wykorzystanie środków nawigacji, łączności oraz wymianę informacji. W zapisach ADRP 3-0 Unified Land Operations podkreśla się, że domena cyberprzestrzeni będzie stawała się coraz większym i ważnym obszarem współzawodnictwa i walki. Oznacza to, że plany przyszłej operacji muszą bezwzględnie uwzględniać ochronę cyberprzestrzeni, która jest krytyczna do osiągnięcia zadań oraz niszczenie systemów przeciwnika, które zagrażają tym zdolnościom⁵⁷.

JP 3-18 wskazuje najbardziej krytyczne elementy operacji siłowego wejścia w całości skupione na zdobyciu i ustanowieniu przyczółku. Wskazuje planistom potrzebę jego odizolowania oraz potrzebę uzyskania i utrzymania dojścia, neutralizację sił przeciwnika w obszarze przyczółku oraz dalsze jego rozszerzenie. Systemy A2/AD odgrywają kluczową rolę w zdolnościach jednostek, które muszą spełnić

⁵⁴ Ibidem, s. 1-2.

⁵⁵ Headquarters, Department of the Army, Army Doctrine Reference Publication (ADRP) 1-02: Operational Terms and Military Symbols, Washington, DC: Government Printing Office, sierpień 2012, s. 1-13.

⁵⁶ Krepinievich, op. cit., s. iii.

⁵⁷ ADRP 3-0, s. 17.

określone wymagania. Dwa z tych zadań, izolowanie i neutralizowanie wymuszają na planistach skupienie wysiłku na wojskach przeciwnika. Izolacja przyczółku wymaga użycia określonych jednostek będących w dyspozycji poziomu operacyjnego, których zadaniem będzie uniemożliwienie dostaw logistycznych z zewnątrz dla jego jednostek działających na obszarze przyczółku oraz ich manewru wewnątrz obszaru. Kluczową rolę dla wojsk przeciwnika odgrywa wsparcie ogniem pośrednim, gdzie przeciętny zasięg pocisków balistycznych (takich jak chociażby irańskie Shahab-3b) wynosi około 1300 kilometrów. Biorąc pod uwagę powyższe kwestie samo zadanie związane z zabezpieczeniem przyczółku wymusi na siłach atakujących, potrzebę neutralizowania wyrzutni rakiet zlokalizowanych na obszarze państwa, obszaru lub regionu⁵⁸. Postępując się przykładem Iranu w celu izolowania przyczółku w jakiejś jego części wymagałoby potencjalnie neutralizacji przez siły atakujące każdej z ponad 500 wyrzutni rakiet Shahab-3b, rozmieszczonych na obszarze państwa o powierzchni 1,648 tys. km². Widać więc jak dużej skali jest to problem przy założeniu, że żaden aktor zewnętrzny nie podejmie prób zakłócania działań bowiem w innym przypadku problem nabiera zupełnie innego wymiaru.

Autorzy publikacji z zakresu Joint Publication (JP) wskazują również na potrzebę utrzymania dostępu do przyczółku przy jednoczesnym jego rozszerzaniu. Wymaga to łagodzenia skutków oddziaływania systemów A2/AD do poziomu, w którym nie będą mogły w znaczący sposób wpływać na zdolności atakujących wojsk. Jest to poważne wyzwanie biorąc pod uwagę oddziaływanie ze strony pocisków konwencjonalnych oraz kierowanych i balistycznych jak również zintegrowanej obrony powietrznej o zasięgu kilkuset kilometrów⁵⁹. Wymusza to na atakującym zrównoważenie sił i środków połączonego wsparcia manewrujących wojsk w obszarze przyczółku w celu zabezpieczenia linii komunikacyjnych oraz tworzenia baz poza obszarem przyczółku. Biorąc pod uwagę warunki Iranu planiści planujący utworzenie przyczółku na jego obszarze musieliby zrównoważyć potrzeby ataków z powietrza oraz ognia pośredniego dla potrzeb manewru dywizji oraz ochrony baz i linii komunikacyjnych przed atakami pocisków balistycznych średniego zasięgu Shshab-3 i Shahab-4. W tym przypadku na potrzeby targetingu można byłoby wykorzystać wsparcie z amerykańskich baz i platform położonych na obszarze Omanu, Kuwejtu, Kataru oraz Arabii Saudyjskiej oddalonych o 2000 km od linii frontu⁶⁰.

⁵⁸ US Army TRADOC G-2, *Worldwide Equipment Guide: Volume 2: Airspace and Air Defense Systems*, Washington, DC: Government Printing Office, sierpień 2012, s. 5-10.

⁵⁹ Van Tol, *op. cit.*, s. 19.

⁶⁰ J. Wuthnow, *The Impact of Missile Threats on the Reliability of U.S. Overseas Bases: A Framework for Analysis*, Carlisle, PA: US Army War College External Research Associates Program, styczeń 2005, s. 10-12.

Ostatecznie zarządzanie czynnikami środowiska oraz integracja działań wspierających wiąże się ze zdolnością przewidywania i łagodzenia wszelkiego rodzaju ograniczeń w manewrze, będących następstwem naturalnych warunków środowiska oraz tych powstałych na skutek działania wojsk. Informacje na ten temat mogą dostarczać wojska specjalne, łącznicy cywilno-wojskowi oraz środki rozpoznawcze.

Planiści poziomu operacyjnego muszą zdawać sobie sprawę, że przeciwnik dążący do zakłócania i destabilizowania działań nie ograniczy się tylko do oddziaływania na jednostki manewrujące. Podejmowane będą próby obniżania zdolności w uzyskaniu i utrzymaniu tzw. świadomości przestrzeni walki (battlespace awareness) poprzez degradowanie potencjału bezzałogowych środków powietrznych, wojsk specjalnych, platform rozpoznawczych dalekiego zasięgu⁶¹. Zdolności te reprezentują kluczowe wrażliwości, które planiści muszą brać pod uwagę i ochraniać w trakcie operacji siłowego wejścia.

Niektórzy z analityków opisując zmiany jakie mogą zajść w przyszłym środowisku operacyjnym wskazują, że obecny potencjał oraz przewaga w środkach walki okażą się mniej istotne. Pojawią się nowe wyzwania w odniesieniu do uzyskania przewagi i panowania w powietrzu w stopniu niespotykanym od czasów II wojny światowej. Wpłynie to na koncepcję właściwego użycia sił lądowych, których wsparcie z powietrza stanowić będzie krytyczny i złożony aspekt, wpływający na powodzenie całej operacji. W celu odzyskania i utrzymania panowania we wszystkich domenach a w szczególności w powietrzu, potrzebne będzie dalsze rozwijanie koncepcji biorących pod uwagę zagrożenia w obszarze antydostępności⁶².

Wojska lądowe jak do tej pory mało uwagi poświęcały zagrożeniom A2/AD, skupiając się głównie na walce z globalną siatką terrorystyczną. Biorąc pod uwagę charakter, kwestie proliferacji oraz zdolności systemów A2/AD, które zostały opisane wcześniej planiści wojsk lądowych nie mogą zakładać pewnego wejścia w obszar operacji w przypadku zdeterminowanego i agresywnego przeciwnika. Zamiast tego muszą zakładać sytuację, że przeciwnik będzie walczył o utrzymanie inicjatywy co znaczy, że będzie posiadał zdolności kontrolowania sytuacji w każdej z domen od samego początku operacji⁶³. Zdolności wojsk lądowych w uzyskaniu inicjatywy w przyszłych konfliktach mogą być poważnie zredukowane przez zagrożenie ze strony systemów antydostępnych

⁶¹ Krepinievich, op. cit. s. 75.

⁶² D. Kearns, The Future of US Deterrence in East Asia Are Conventional Land-Based IRBMs a Silver Bullet?, Strategic Studies Quarterly, zima 2013, s. 93-116.

⁶³ J. Nicholson, W. Condrey, Assured Access: Building a Joint and Multinational Airborne Forcible Entry Capability, Joint Forces Quarterly, nr 71, 2013, s. 8-13.

jeżeli nie zostaną one właściwie przeanalizowane w planach. Podczas gdy marynarka oraz siły powietrzne dostarczyły już koncepcyjne ramy wobec tego rodzaju zagrożeń jak również kolejne generacje sprzętu odpowiadające potrzebom tych ram, to wojska lądowe traktowały ten problem zdawkowo, skupiając się na prowadzeniu operacji już po osiągnięciu dostępu do obszaru operacji. Jeżeli opracowana przez marynarkę i siły powietrzne koncepcja bitwy powietrzno-morskiej będzie w stanie zapewnić wejście wojskom lądowym w każdy obszar w różnych warunkach, to każda teza sugerująca, że wojska lądowe odgrywają największą rolę w przezwyciężaniu zagrożeń A2/AD, staje się bezpodstawną. Jednakże prawdopodobieństwo powodzenia siłowego wejścia przeciwko porównywalnemu przeciwnikowi bez działań wojsk lądowych zintegrowanych w operacji jest raczej małe⁶⁴. Wojska lądowe w jakimkolwiek przyjętym scenariuszu operacji będą musiały pobić środek ciężkości przeciwnika, który będzie ochroniany przez systemy A2/AD w celu osiągnięcia celu strategicznego. Podkreśla to potrzebę zapewnienia przez wojska lądowe uderzenia, które zapewni pobicie sił przeciwnika, gdyż ani marynarka ani siły powietrzne nie są w stanie zapewnić decydującego uderzenia na środek ciężkości przeciwnika bez udziału komponentu lądowego⁶⁵.

Szerokie spektrum zagrożeń A2/AD potencjalnie dostępnych przeszłemu przeciwnikowi, dostarcza niewyczerpaną ilość kombinacji zagrożeń, które może zastosować przeciwko wojskom lądowym. Co więcej, wielu dowódców zauważa niemożność wojsk lądowych w dokładnym przewidywaniu potencjalnych scenariuszy działań bojowych co oznacza, że przyjęte obecnie jakieś rozwiązanie może okazać się bezużyteczne w przyszłości⁶⁶. Biorąc powyższe przesłanki pod uwagę wojska lądowe muszą zdawać sobie sprawę, że pojawiające się trendy w kierunku systemów A2/AD o coraz większych zdolnościach będą miały rzeczywiste implikacje na rozmieszczanie wojsk lądowych. Dowódcy oraz planiści na szczeblu korpusu i dywizji, muszą zadawać sobie sprawę z faktu, że dotarcie do rejonu walk będzie potencjalnie stanowiło takie samo wyzwanie jak zaangażowanie się w nią oraz to, że mogą się zmieniać środki ciężkości.

Dotarcie do obszaru walk stanowi pierwsze z wielu wyzwań dla planistów poziomu operacyjnego w konfrontacji z zagrożeniem A2/AD. W przeszłości przerzut sił z miejsc stałej dyslokacji do pośrednich rejonów rozmieszczenia stanowił główny problem logistyczny mało uwagi poświęcano zagrożeniom związanym z zagrożeniem wojsk w tylnej strefie. Przyszłe scenariusze mogą wymagać

⁶⁴ Joint Chiefs of Staff, Joint Publication JP 3-02: Amphibious Operations, Washington, DC: Government Printing Office, 18 lipca 2014, s. III-1.

⁶⁵ V. Alcazar, A Role for Land Warfare Forces in Overcoming A2/AD, *Military Review*, listopad-grudzień 2013, s. 79-87.

⁶⁶ M. Zenko. 100% Right 0% of the Time: Why the US Military Can't Predict the Next War, <http://foreignpolicy.com/2020/10/16/100-right-0-of-the-time/> [dostęp: styczeń 2016].

od planistów rewizję założeń, że własne siły są wolne od zagrożeń w tylnej strefie jak również weryfikację kalkulacji dotyczących położenia rejonów pośrednich.

Takie założenie nie tylko komplikuje planowanie, nie traktując przerzutu sił jako czysto logistycznego zagadnienia, ale wymusza przesunięcie części potencjału bojowego na zapewnienie ochrony tym rejonom oraz liniom komunikacyjnym. Problem ten zawiera się w trzech potencjalnie nakładających się na siebie kategoriach: ochronie obszarów tylnych, bezpieczeństwa linii komunikacyjnych oraz planowania rejonów pośrednich.

BIBLIOGRAFIA

REFERENCES LIST

PIŚMIENNICTWO

LITERATURE

Agnihotri K., China's Anti-ship Ballistic Missile, based Anti-access Concept: Implication of a Southward Re-orientation, *Journal of Defence Studies* Vol. 7, Issue 1, 2013.

Berk B., China's Silver Bullet: A Brief Analysis of the Threat Posed by the PRC's Anti-ship Ballistic Missile, Chapel Hill, NC, University of North Carolina Printing Office, 2011.

Bitzinger R., The AirSea Battle Debate and the Future of Conflict in East Asia, Singapore: S. Rajaratnam School of International Studies, luty 2013.

Davin M., Anti-Access/Area Denial: Time to Ditch the Bumper Sticker?, Newport, RI, Naval War College, s. 1-6.

Easton I., China's Military Strategy in the Asia Pacific: Implications for Regional Stability, Arlington, VA: Project 2049 Institute, wrzesień 2013.

Finney N.K., Air-Sea Battle as a Military Contribution to Strategy Development, *Infinity Journal*, Volume 2, Issue No. 4 2012.

Freier N., Challenges to American Access: The Joint Operational Access Concept and Future Military Risk, Center for Strategic and International Studies cis.org, <http://cis.org/publ> [dostęp: 05.01.2019].

Gordon IV J., The Army's Role in Overcoming Anti-Access and Area Denial Challenges, Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2013.

Gunzinger M., Dougherty Ch., Outside-In: Operating from Range to Defeat Iran's Anti-Access and Area-Denial Threats, Washington, DC: Center for Strategic and Budgetary Assessment, 2011.

Kiley G. T., Szechenyj N., U.S. Force Posture Strategy in the Asia Pacific Region: An Independent Assessment, Washington, DC, CSIS, 2012.

McCarthy Ch., USAF, Anti-Access/Area Denial: The Evolution of Modern Warfare, Newport, RI: U.S. Naval War College, 2012.

Walsh B., Access Denied: Future Military Operations in an Anti-Access Environment, Newport, RI, Naval War College, 2011.

Wuthnow J., The Impact of Missile Threats on the Reliability of US Overseas Bases: A framework for Analysis, Carlise, PA: US Army War College, 2005.

Wuthnow J., The Impact of Missile Threats on the Reliability of US Overseas Bases: A Framework for Analysisi, Carlise, PA: US Army War College, 2005.

ŹRÓDŁA

SOURCES

Air-Sea Battle Office, Air-Sea Battle: Service Collaboration to Address Anti-Access & Area Denial Challenges, Washington DC: Air-Sea Battle Office, [http:// defence.gov.pub](http://defence.gov.pub) [dostęp: 11.05.2015].

Air-Sea Battle, Service Collaboration to Address Anti-Access & Area Denial Challenges. Air-Sea Battle Office, 2013.

Capstone Concept For Joint Operations: Joint Force 2020, Washington, DC: U.S. Department of Defense, 2012.

Director, Joint Staff, Memorandum for Deputy Commanders of the Combatant Commands: Joint Concept for Access and Maneuver in the Global Commons, Washington, DC: Government Printing Office, 2015.

Headquarters Department of the Army, Army Doctrine Publication ADP 1: The Arm, Washington, DC, Government Printing Office, wrzesień 2012,

Joint Chiefs of Staff, Joint Publication (JP) 3-18, Joint Forcible Entry Operations, Washington, DC: Government Printing Office, 2012.

Joint Publication JP 1-02 Department of Defense Dictionary of Military and Associated Terms, 2016.

Joint Publication JP 3-12 Cyberspace Operations 2018.

Joint Publication JP 3-3, Command and Control for Joint Land Operations, 2014.

Joint Publication JP 3-30, Command and Control for Joint Operations, 2014.

Joint Publication JP 3-32 Command and Control in Maritime Joint Operations, 2013.

The Air-Sea Battle Concept White Paper, Washington, DC: Government Printing Office.

U.S. Department of Defence, The Joint Operational Access Concept, JOAC

U.S. Department of Defense, Joint Operational Access Concept (JOAC) Version 1.0, Washington, DC: United States Department of Defense 2012.

US Army TRADOC G-2, Worldwide Equipment Guide: Volume 1: Ground Systems, Fort Leavenworth: United States Army Training and Doctrine Command Intelligence Support Activity, 2012.

Copyright (c) 2021 Przemysław Paździorek

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License.